

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Кафедра гуманітарних дисциплін та соціальної роботи

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА:
СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК**

Матеріали

IV Міжнародної науково-практичної конференції
24-25 травня 2018 року

Львів, СПОЛОМ, 2018

УДК 378.147.013.42:364-78**Валентина КОСТИНА**

*кандидат педагогічних наук, доцент
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ УЧНІВ

Аналіз та узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду надання соціальної допомоги учням з метою профілактики їхньої дезадаптації дозволили стверджувати, що роль фахівців соціальної галузі є визначальною. Соціальні педагоги та соціальні працівники, які працюють у складі закладів освіти та виховання, а також соціальних інституцій системи соціальної допомоги як важливі суб'єкти соціалізації дітей та учнівської молоді мають створювати умови для зміцнення соціально-виховного потенціалу оточуючого учнів соціального простору, що сприяє виявленню чинників, які можуть зумовити їхню дезадаптацію та своєчасно запобігання їхнього впливу на особистість учнів з метою недопущення їхньої віктимізації. Для розв'язання вищезначених складних завдань фахівці соціальної галузі мають об'єднувати зусилля різних соціальних осередків суспільства з метою підсилення їхнього позитивного соціально-виховного впливу та створення партнерської мережі соціальних інституцій, що здійснюють профілактику дезадаптації учнів.

Серед ефективних форм та методів профілактичної роботи сучасні дослідники виділяють такі [3, с. 58-59]: роботу з засобами масової інформації, видання просвітницьких матеріалів, проведення громадських акцій, спеціалізованих семінарів, тренінгів, включення тематики у предметні курси шкіл, ВУЗів, проведення круглих столів, конференцій, зміцнення негативного сприйняття насильства в інститутах влади. Дослідники засвідчили, що ця робота буде ефективною завдяки використанню «коаліційного підходу» (здіяння потенціалу різних відомств, установ та організацій). Вважаємо, що використання принципів коаліційного підходу та максимізації зусиль різних фахівців у складі мультидисциплінарних команд дасть можливість підійти до розв'язання проблем та труднощів, які виникають у процесі соціалізації учнів комплексно та надати допомогу не тільки учню, а й його оточенню, сприяючи

недопущенню дії віктимогенних чинників. Утворення партнерської мережі закладів, що здійснюють профілактику дезадаптації учнів представлено на рисунку 1.

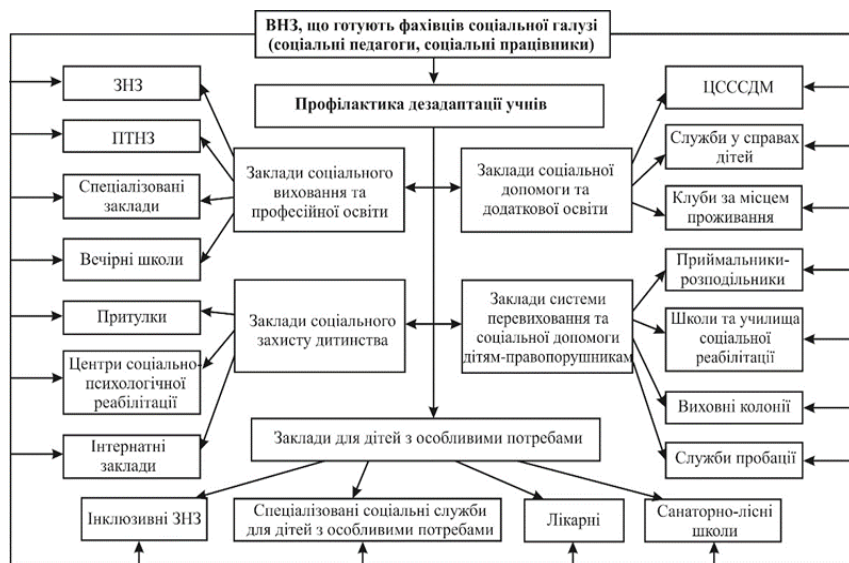

Рис. 1. Партнерська мережа закладів, що здійснюють профілактику дезадаптації учнів

Аналіз рисунка 1 показує, що для ефективного здійснення профілактики дезадаптації учнів необхідним стає налагодження партнерської взаємодії між такими важливими соціальними інституціями як: заклади системи освіти та виховання, де навчаються учні; закладами додаткової освіти та соціальної допомоги, які створюють умови для організації змістовного дозвілля та додаткової соціальної підтримки та розвитку учнів; закладами соціальної допомоги дітям-сиротам і дітям-правопорушникам, що сприяють соціальній адаптації дітей з сімей групи «ризик»; закладами соціальної підтримки та допомоги дітям з особливими освітніми потребами, які за допомогою створення інклюзивного освітнього простору забезпечують соціальну адаптацію дітей з особливими потребами; закладами професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, що за допомогою реалізації волонтерських ініціатив під час навчальної та стажерської практик створюють додатко-

ві умови для здійснення взаємодії вищезазначених соціальних інституцій. Партнерська взаємодія фахівців різних соціальних інституцій дозволяє вирішувати певні соціальні проблеми учнів з залученням більш компетентних осіб, з раціональним використанням часу та ресурсів, з отриманням більш продуктивних результатів.

Отже, соціальні інституції відіграють важливу роль у профілактиці дезадаптації учнів, забезпечуючи організацію соціально-виховного підтримуючого простору для ефективного засвоєння учнями вимог та норм оточуючого світу, надання можливостей для вирішення проблем їхньої соціалізації та створення умов для розвитку особистості. Профілактика дезадаптації учнів є складним процесом, який мають здійснювати різні фахівці соціальної сфери, що працюють у системі мультидисциплінарних команд соціальних інституцій, координація діяльності яких є функцією соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу, де навчається учень чи соціального працівника певної соціальної інституції, яка допомагає у розв'язанні проблем його соціалізації. Тому є необхідною професійна підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до організації партнерської взаємодії з різними соціальними інституціями з метою створення превентивного виховного простору й недопущення дезадаптації учнів.

Важливими у роботі фахівців соціальної сфери, що працюють у різних інституціях освіти та виховання є використання методів та засобів етнопедагогіки, тому вважаємо необхідним у процесі професійної освіти створення умов для розвитку готовності майбутніх фахівців соціальної галузі до використання етнокультурних традицій у вихованні учнів у різних соціальних інституціях як дієвих засобів у профілактиці їх дезадаптації. Застосування засобів фольклору (народних казок, байок, прислів'їв, загадок та приказок) у вихованні моральних норм та поведінки учнів, на нашу думку, дозволяє фахівцям соціальної сфери, що працюють у спеціалізованих закладах для дітей (притулках, центрах соціально-психологічної реабілітації, соціальних службах тощо) здійснювати профілактику дезадаптації учнів серед вразливих категорій у цікавій формі ігрових театралізованих інтерактивних заходів з використанням потенціалу етнокультурних традицій [1;2].

Нами теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель системи професійної підготовки майбутніх

фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів та відповідну технологію, яка складається з чотирьох етапів: організаційно-підготовчого; діагностико-проектувального; організаційно-дієвого; рефлексивно-оцінного, що дозволяє підвищити рівень їхньої професійної компетентності до відповідного виду діяльності. Вищеозначену технологію впроваджено у педагогічний процес професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі за допомогою розробленого методичного забезпечення (програма роботи волонтерської групи СНТ соціальних педагогів та соціальних працівників, тренінг «Професійна майстерність фахівця соціальної сфери у роботі з вразливими контингентами», доповнення до навчальних дисциплін циклу фахової підготовки, розробка спецкурсів та програм виробничої практики у закладах освіти та соціальних службах на 4, 5 та 6 курсах, методичні рекомендації з підготовки та захисту наукових робіт за тематикою дослідження), яке створювало умови для організації професійно-спрямованого освітнього простору їхньої підготовки до профілактики дезадаптації учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костіна В.В. Використання етнопедагогічних засобів у профілактиці дезадаптації учнів. Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 21-22 квітня 2017 р.). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2017. С 127-130.
2. Костіна В.В. Теорія та практика використання етнопедагогічних засобів у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери до профілактики дезадаптації учнів: Навчально-методичний посібник. Харків: ФОП Мезіна, 2018. 112 с.
3. Соціально-педагогічні засади профілактики насильства в сім'ї: науково-методичний посібник / авт. кол.: Повалій Л.В., Постовий В.Г., Барило А.В. та ін. Київ: Педагогічна думка, 2011. 232с.

РОЗДІЛ II

ТЕЗИ

Бутченко Т. Ко-продуктивна стратегія розвитку соціальної роботи у громаді.....	263
Варга Н., Рюль В. Технології соціальної роботи з внутрішньо переселеними особами в Україні.....	266
Германович Г. Упровадження європейської практики в діяльність соціальних служб Львівщини.....	270
Дарнобіт Б. Деякі аспекти емпіричного дослідження соціального сирітства.....	274
Дрібняк М., Мороз О. Дослідження проблеми дитячої бездоглядності та безпритульності як напряму соціальної роботи.....	277
Кіра М. Делінквентна поведінка як соціальна проблема в сучасному суспільстві.....	279
Кобиця І. Неблагополучна сім'я очима дітей: соціологічний аналіз.....	281
Колосовська І., Алімова І. Сучасний стан соціального захисту внутрішньо переміщених осіб: регіональний аспект.....	285
Корнят В., Субашкевич І. Використання змішаного навчання у процесі професійної підготовки фахівців соціальної сфери.....	288
Костіна В. Професійна підготовка фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів.....	292
Кравець Г. Соціальні інвестиції як чинник розвитку людського потенціалу.....	296
Кравченко О. Впровадження гендерної рівності як ключове завдання соціальної роботи.....	299
Криштанович М., Криштанович С. Напрямки підвищення ефективності публічного управління соціальної безпеки гірських територій.....	302
Крупа О. Особливості діяльності Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в умовах підвищених соціальних ризиків в Україні.....	305